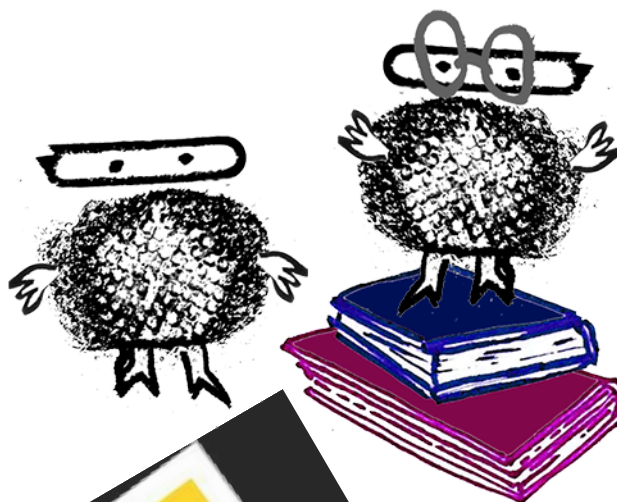

GESCHIEDENIS

Oprichting Centrum Kinderfilosofie

Het Centrum Kinderfilosofie Nederland werd in 1989 opgericht door de volgende personen: Karel van der Leeuw, Hans Jansen, Pieter Mostert, Thecla Rondhuis, Leen Speelman, Peer de Swart en Berrie Heesen. De taakstelling was: coördinatie en stimulering van activiteiten op het terrein van het filosoferen met kinderen in Nederland. En daarbij: een discussieplatform zijn. Het Centrum werd ondergebracht bij de dan nog zelfstandige Faculteit der Wijsbegeerte aan de Universiteit van Amsterdam. De Faculteit stelde bureaufaciliteiten en een beperkt reiskostenbudget ter beschikking.

Start uitgave nieuwsbrief

In oktober 1990 begon het Centrum met de uitgave van een Nieuwsbrief *Filosoferen met kinderen*. Sindsdien is deze nieuwsbrief min of meer elke drie maanden uitgekomen. Op de hoogte blijven van het laatste kinderfilosofie nieuws? Meld je dan [hier](#) aan.

Karel van der Leeuw

Karel van der Leeuw (1940-2015) is één van de oprichters van ons Centrum. Hij is enorm belangrijk geweest voor het ontstaan van het filosoferen met kinderen in Nederland en Europa. Karel studeerde wijsbegeerte, Duits en klassiek Chinees en doceerde vanaf 1972 wijsbegeerte aan de Universiteit van Amsterdam. In 1988 promoveerde hij, samen met Pieter Mostert op een proefschrift over filosofieonderwijs: *Philosophieren Lehren: Ein Modell für Planung, Analyse und Erforschung des einführenden Philosophieunterrichts*. Een jaar later richtten zij samen met 5 anderen het Centrum Kinderfilosofie Nederland op, in 1993 gevolgd door SOPHIA, de Europese stichting voor filosoferen met kinderen en jongeren.

Karel was een heel bijzondere man: geestig, uiterst intelligent en gedreven. Hij was een pionier op het gebied van de praktische filosofie: filosoferen is iets wat je *doet*. Tijdens lessen en filosofische gesprekken die hij begeleidde, was hij volledig gericht op het *zelf laten denken* van de deelnemers, en op het verbeteren van dat denken. Karel schreef een inleiding in de theorie van de kinderfilosofie: *Filosoferen is een soort wereldverkenning*

Vanaf 2000 nam Karel wat meer afstand tot het FmKJ. Hij richtte zich toen helemaal op zijn grote liefde, de Chinese filosofie, waarover hij verschillende boeken heeft gepubliceerd. Op 31 juli 2015 overleed hij, 75 jaar oud.

Berrie Heesen

In de boeken van Berrie Heesen (1954-2002) spelen kinderen met namen als Holle, Tipper, Kasper en Pjoki Teer de hoofdrol. Via hun belevenissen stelt Berrie op een speelse manier allerlei filosofische vraagstukken aan de orde. De boeken, die zeer goed bruikbaar zijn als uitgangspunt voor filosofische gesprekken met kinderen, zijn maar een deel van Berries nalatenschap

aan het filosoferen met kinderen en jongeren in Nederland.

In 1989 studeerde Berrie af op de door hem zelf ontworpen studierichting 'kinderfilosofie' en was hij één van de oprichters van het Centrum. Sindsdien heeft hij zich met grote ijver en vasthoudendheid ingezet voor de verspreiding van FmKJ. Hij schreef veel lesmateriaal: naast zijn boeken ook de SLO-map, de lesmap *Verwonderd Stilstaan* en bijdragen voor televisieprogramma's. Hij nam initiatief tot de Europese Kinderfilosofiekrant *Krant 100*.

Hij doceerde het filosoferen met kinderen aan hogeschool Inholland te Alkmaar en gaf ook vele cursussen en workshops over het vak. Vanaf 1995 tot aan zijn overlijden in 2002 nam hij de coördinatie van het Centrum op zich en zette hij zich onvermoeibaar in voor financiering en erkenning van FmKJ.

Berrie noemde als doelstelling van het filosoferen met kinderen en jongeren: dat kinderen leren omgaan met de verwarring van het bestaan. Door te filosoferen leer je samen nadenken over 'hoe iets zit' rond een fundamentele levensvraag, waarvoor geen vaststaand antwoord voorhanden is. Daarmee ontwikkel je je redelijkheid. Als begeleider is je rol anders dan bij andere schoolvakken: je moet 'de pedagoog in jezelf thuislaten'. Bij een filosofisch gesprek zijn het niet de 'goede antwoorden' die er toe doen; het gaat eerder om de vragen (die kinderen heel goed zelf kunnen bedenken!) en om argumenten, begrippen en verschillende perspectieven (Bron: *De vliegende papa's*.)

Helaas overleed Berrie Heesen in 2002 op 48-jarige leeftijd aan een hersentumor. Ter nagedachtenis aan hem reikt het Centrum sinds 2008 elke twee jaar de Berrie Heesen Prijs uit voor het mooiste originele en inspirerende idee voor filosoferen met kinderen en jongeren.

Selectie van publicaties:

- Heesen, B. (1995). *Filosofie van de kindjaren*. Rotterdam: Lemniscaat. Vertaling van Matthews, G.B. (1994). *The Philosophy of childhood*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- Heesen, B. (1996). *Klein maar dapper*. Budel: Damon.

Er was eens een jongen en die heette Holle.

Die jongen liep altijd te hollen, want hij wilde snel naar morgen rennen.

Hij was net bezig vreselijk hard de dag uit te rennen.

Op naar morgen!

Hij rende door de nacht tot hij in de volgende dag kwam.

Het was gelukt en Holle zuchtte diep.

Nee hoor, het was niet gelukt. Morgen was juist de volgende dag en die was er nog niet.

Wat? Holle schrok zich een rotje.

Was dit niet morgen?

- Heesen, B. (1998). *Kinderen filosoferen. Leerboek en Docentenboek*. Budel: Damon.
- Heesen, B. (2000). *De vliegende papa's*. Budel: Damon.
- Heesen, B. (2002). *Durft Marie in de ton?* Budel: Damon.

Van UvA naar Inholland Alkmaar

Van 1989 tot 2000 hoorde het Centrum formeel bij de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. In 2000 zocht het Centrum een nieuw onderkomen en vond dit bij (de pabo van) Hogeschool Inholland Alkmaar.

Een nieuw werkplan & nieuwe coördinatoren

2002 was voor het Centrum een moeilijk jaar doordat drijvende kracht Berrie Heesen ernstig ziek bleek en helaas kwam te overlijden. Een inventarisatie onder de mensen die zich bezig hielden met en sterk wilden maken voor kinderfilosofie leverde het beeld dat er voldoende draagvlak was om verder te gaan. Met ingang van het schooljaar 2002-2003 werden Rob Bartels en Marja van Rossum aangesteld als coördinatoren van het Centrum. Beiden hebben hun sporen verdiend in de kinderfilosofie en hadden al een aantal jaar samengewerkt met Berrie Heesen.

Het nieuwe werkplan voor het Centrum, waar al een start mee gemaakt was, werd opgesteld: behalve verdere *verbreiding* van de kinderfilosofie stelt het Centrum zich nu ook ten doel de *kwaliteit* van het filosoferen met kinderen te bevorderen.

Delphi-onderzoek

Ondanks dat het filosoferen met kinderen al zo'n 15 jaar bekend was in Nederland, had het zich in 2003 op nog maar zeer weinig basisscholen een vaste plek verworven. Het Centrum startte een Delphi-onderzoek, om uit te zoeken wat het kan doen om de verspreiding van FmKJ in het basisonderwijs de komende jaren aanmerkelijk te vergroten. Het onderzoek leverde 11 concrete aanbevelingen op, namelijk:

1. Dit onderzoek heeft een enorme betrokkenheid bij de deelnemers gegenereerd. Maak hiervan gebruik door voortgaande discussie levend te houden en inzet te mobiliseren.
2. De primaire taak van het Centrum voor Kinderfilosofie blijft het propageren en verspreiden van kinderfilosofie in het (basis-)onderwijs. De successen op andere terreinen kunnen gezien worden als bijdrage hieraan.
3. De ontwikkeling van nieuw lesmateriaal heeft een hoge prioriteit.
4. De resultaten van het onderzoek m.b.t. de implementatie op basisscholen moet systematisch ontwikkeld worden.
5. Het Centrum voor Kinderfilosofie tracht een permanent uitwisselingsplatform voor PABO- docenten te creëren.

6. Het Centrum voor Kinderfilosofie ondersteunt en werkt mee aan het voorstel te komen tot een Berrie Heesen prijs voor pabo-studenten.
7. Het Centrum voor Kinderfilosofie neemt geen initiatieven in het voortgezet onderwijs, maar ondersteunt wel initiatieven van anderen.
8. Het Centrum voor Kinderfilosofie onderhoudt hartelijke betrekkingen met instellingen voor kunst- en cultuureducatie en zoekt daarmee ook samenwerking.
9. Het Centrum voor Kinderfilosofie onderhoudt hartelijke betrekkingen met instellingen op het terrein van levensbeschouwing en identiteit. Mogelijkheden om samen te werken, worden aangegrepen.
10. Het Centrum voor Kinderfilosofie onderzoekt hoe het met de specifieke kennis en ervaring in de kinderfilosofie kan bijdragen in de hulpverlening aan kinderen en jeugdigen.
11. De hoogste prioriteit heeft het opzetten van een documentatiecentrum, waar alle relevante binnen- en buitenlandse literatuur over kinderfilosofie, deels ook via internet, toegankelijk en beschikbaar is voor alle geïnteresseerden.

Meer lezen over dit onderzoek? Klik dan [hier](#).

Oprichting *Stichting* Kinderfilosofie Nederland: vanaf nu een onafhankelijke instelling

Tussen 2000 en 2006 werd het Centrum ondersteund door en had het een fysieke plek op hogeschool Inholland Alkmaar. De samenwerking concentreerde zich meer en meer op de opleiding van leerkrachten basisonderwijs aan deze hogeschool. Het Centrum wilde echter ook andere activiteiten ondernemen en een breed discussieplatform zijn. Om dit te kunnen blijven doen, en een steviger en duurzamer positie voor het Centrum te creëren, is het in 2006 losgekoppeld van Inholland.

Daartoe is de *Stichting* Kinderfilosofie Nederland opgericht, met een bestuur waarin behalve de coördinatoren van het Centrum, Marja van Rossum en Rob Bartels, ook Ed Weijers, Marieke Schuurman en Anton van Deursen, zitting namen. Het Centrum Kinderfilosofie Nederland is nu een onafhankelijke instelling geworden, die bestaat uit een uitvoerend platform en een richtinggevend en ondersteunend Stichtingsbestuur. De doelstelling van het Centrum bleef onveranderd gehandhaafd.

Er bleef overigens wel samenwerking met de hogeschool bestaan doordat Rob Bartels, coördinator van het Centrum, tevens docent is bij Inholland.

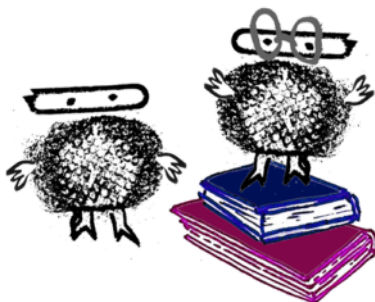
Diverse projecten

Sinds 2006 zijn er diverse projecten uitgevoerd, vaak gekoppeld aan een van de leden van het centrum. Zo heeft Rob Bartels een proefschrift geschreven: Democratie leren door filosoferen. Hebben Marja van Rossum en Rob Bartels een bundel samengesteld met lessen voor groep 4 t/m 8: Filosoferen doe je zo en is de beroepsopleiding Filosoferen met kinderen en jongeren in het leven geroepen. Lees meer over onze projecten uit het verleden.

Nieuwe start

De vaste bestuurskern bestond inmiddels uit Nanda van Bodegraven en Alexandra Bronsveld. Zij stonden aan de wieg van het netwerkevenement Filosofie achter de Dom (2014) en een project waarbij in NEMO Amsterdam gefilosofeerd zou worden, inclusief bijbehorend lespakket voor scholen. In 2017 namen zij de ambities voor CKN onder de loupe. Deze tijden van online ontwikkelingen en het belang van ontmoetingen, vroeg om de bouw van een nieuwe website met nieuws huisstijl en netwerkbijeenkomsten.

Website

In 2018 was de [nieuwe website](#) klaar voor gebruik. In een fris ontwerp wijzen verwonderende wezentjes de weg in het veld van de kinderfilosofie. Het doel is kinderfilosofen en belangstellenden te voorzien in de laatste ontwikkelingen, trainingen van opleiders en CKN-komende bijeenkomsten. Onder het kopje '[Lezen](#)' verzamelt de CKN-redactie onderzoeken, interviews met experts, boekrecensies en kennis over kinderfilosofie. [Auteurs](#) hebben er hun plek om publicaties te delen.

Meerjarenplan 2018-2022

De eerste Rond de Tafel bijeenkomsten waren georganiseerd. Nanda van Bodegraven beet het spits af. De bijeenkomsten van Kristof van Rossem en Sylwia Falinska waren goed bezocht. Kinderfilosofen bijeen brengen bij workshops van experts smaakte naar meer. Alexandra, Nanda en de nieuw aangetrokken Paulien Hilbrink konden op basis van de nieuwe online voorzieningen en het succes van de Rond de Tafel sessies, het [Meerjarenplan 2018 – 2022](#) ontwikkelen.

Speerpunten zijn: de verbinding van het netwerk van kinderfilosofen, expertise ontwikkeling en onderzoek naar toepassingen van kinderfilosofie.

Concreet betekent dit

1. het organiseren van bijeenkomsten, het versturen van nieuwsbrieven, de website van interessante inhoud voorzien betrokkenen en beroepsgerelateerde intervisie opzetten,
2. in gesprek met experts over de vraag wat verstaan wordt onder kinderfilosofie en op basis hiervan een beroepsgroep formeren en tenslotte
3. onderzoeken op welke wijze kinderfilosofie een vaste basis krijgt in het curriculum.

Deze speerpunten moeten resulteren in hoogwaardig filosofieonderwijs aan kinderen en jongeren. Daarmee dragen wij als CKN bij aan goed burgerschapsonderwijs in Nederland en helpen wij kinderen en jongeren bij het ontwikkelen van vaardigheden die onmisbaar zijn op de arbeidsmarkt en hun verdere leven

Rond de Tafels, Masterclasses

De nieuwsbrieven werden gevuld met inhoud die betrekking had op het onderwerp van de Rond de Tafels. In 2019 haalden we (kinder)filosoof Pieter Mostert naar Nederland voor de eerste, goed bezochte [tweedaagse Masterclass](#). De Rond de Tafels werden minder goed bezocht dan de eerste keren. We verschoven het moment van de donderdagavond naar de zaterdag. Helaas gooide Corona roet in het eten, waardoor in 2020 alleen de Rond de Tafel over burgerschap en kinderfilosofie in persoon doorging. De eerste live bijeenkomst was de Masterclass door Henk Oosterling, Aetzel Griffioen en Pablo Lamberti. Een sessie die ons inspireerde te blijven strijden voor onze missie: kwaliteitsvolle kinderfilosofie voor zoveel mogelijk kinderen.

Dag van de Kinderfilosofie en Kinderjury

Het tweejaarlijkse Berrie Heesen Symposium heeft plaatsgemaakt voor de jaarlijkse Dag van de Kinderfilosofie. De Prijs blijft tweejaarlijks een onderdeel van de Dag van de Kinderfilosofie. In 2021 organiseerde CKN een daverende online variant van de Dag van de Kinderfilosofie en rijkte de winnaar van 2019, Katrin Laureyssens, de Berrie Heesenprijs 2021 via een live-verbinding uit aan Kristof van Rossem. De winnaar van de publieksprijs was Annelies Appelhof. Sylwia Falinska heeft voor deze gelegenheid de Kinderjury van de Berrie Heesenprijs opgetuigd. De prijs van de Kinderjury ging naar Filosoofje. Lees [hier](#) meer over de winnaars.

Onderzoek

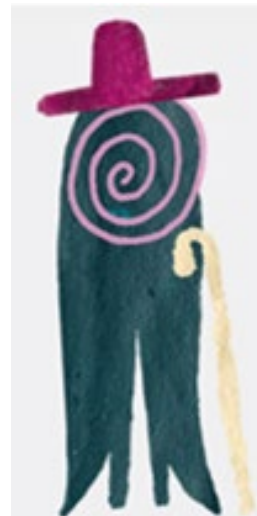
Bo Kok en Cees van den Bergh hebben voor CKN onderzoek gedaan in het kader van hun afstuderen. Bo Kok, die afstudeerde aan de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie, deed onderzoek naar de kaders van de kinderfilosoof, wat [hier](#) te lezen is. Cees van den Bergh deed onderzoek naar filosofen die de weg bereiden voor kinderfilosofie in het onderwijs. Zijn onderzoek kun je [hier](#) lezen.

Beroepsgroep kinderfilosofen

Na een grondige inventarisatie onder opleiders over wensen en vragen over op te richten beroepsstandaarden, deed in het schooljaar 2021-2020 een groep van opleiders en CKN-bestuursleden onderzoek naar het formaliseren van beroepsstandaarden voor kinderfilosofen. In september 2021 rondde we dit proces af met als resultaat twee beroepsstandaarden: Level 1 en 2 kinderfilosoof. De opleiders en CKN vaardigden twee assessoren af, die samen een derde kozen. De driekoppige assessmentcommissie fungeert als poort naar het beroepsregister.

Het certificeringsproces is een levend proces. Er wordt regelmatig met betrokkenen geëvalueerd, om blinde vlekken en belangrijke vragen te onderzoeken. Iedere betrokkene is welkom verbeteringen aan te dragen. Het zijn standaarden door en voor kinderfilosofen, die het doel hebben de kwaliteit te waarborgen. De beroepsgroep kinderfilosofen kennen hun kwaliteit. Deze is daarmee ook herkenbaar voor toekomstige werkgevers en opleiders.

Onderzoek naar toepassingen van kinderfilosofie

Via een aantal routes is onderzocht hoe we meer kinderfilosofie in het onderwijs kunnen krijgen. Eén weg was het project Filosoof voor de Klas. Het plan was om subsidie aan te vragen voor te ontwikkelen lespakketten, met de bedoeling om gelegenheid voor leerlingen in achterstandswijken om te filosoferen te creëren en werkgelegenheid voor kinderfilosofen. Dit plan ligt nog altijd op de planken.

Curriculum.nu en burgerschapsvorming

Via de weg die geschapen was door Curriculum.nu, onderzochten we met kinderfilosofen uit het veld of het mogelijk was kinderfilosofie via burgerschapsvorming in de nieuwe in te formuleren kerndoelen. De kerndoelen voor burgerschapsvorming komen nagenoeg overeen met wat kinderfilosofie vermag. De Stichting Leerplan Ontwikkeling heeft zich naast ons geschaard. Met SLO en de Vereniging Filosofiedocenten Voortgezet onderwijs is een pleidooi geformuleerd om burgerschap op scholen te geven middels kinderfilosofie. Rob Bartels is degene die namens CKN het pleidooi voert bij Curriculum.nu, dat overigens in de wacht staat vanwege nieuwe ontwikkelingen op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Interne organisatie

Om het bestuur, de communicatie, de programmering en de website beter te laten functioneren, hebben Britta Bouma en Rob van der Poel het bestuur in 2020 versterkt. Met hun kennis en kunde, verrijkten zij CKN met nieuwe inzichten over onze kansen en een beter functionerende website en bovendien een binnengehaald fonds!

Nieuwe kansen

In 2021 trad na 8 jaar Alexandra Bronsveld terug. Het nieuwe bestuur is uitgebreid met Lies Pycke, Jan Bram van Luit en Esther Didden. Zij zullen een nieuw meerjarenplan opstellen, samen met de vier uitvoerende commissies: CKN-redactie, CKN-programmering, de Werkgroep Levels en de Dag van de Kinderfilosofie / Berrie Heesenprijs. De belangrijkste speerpunten zijn: het nascholingsbeleid, een vernieuwde website die de gebruiksvriendelijkheid moet vergroten en de werkbaarheid van het nascholingsbeleid moet vereenvoudigen en

CENTRUM KINDERFILOSOFIE NEDERLAND

onderzoek naar de wenselijkheid van een Level 3 Kinderfilosoof. Daarnaast blijven de versterking van het netwerk, onderzoek naar de essentie van kinderfilosofie en het vergroten van het bereik van kinderfilosofie in het onderwijs belangrijke pijlers.